

การศึกษาศาเหตุและผลของการน้คหุคงานของประเทศไทย
ใน พ.ศ.2516 - 2518

นางสาว อัจฉรีย์ เมณะคองคา

006506

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
แผนก วิชาพาณิชยศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2520

A Study of the Causes and Effects of Labour Strikes in
Thailand the Period of A.D.1973 - 1975

Miss Auchari Maynakongka

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Commerce

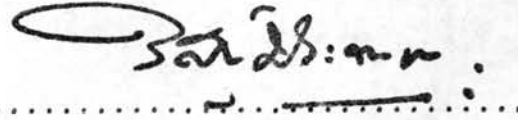
Department of Commerce

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

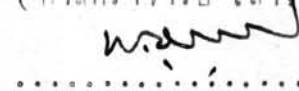
(ศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

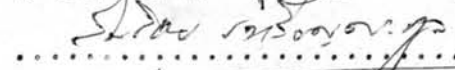
คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ เดชาชัย นันทาภิจฉน์)

 กรรมการ

(อาจารย์ พร อุดมพงษ์)

 กรรมการ

(อาจารย์ สันไชย เจริญตระกูล)

 กรรมการ

(อาจารย์ สมพงษ์ จุฑศิริ)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย : อาจารย์ พร อุดมพงษ์

อธิบดีของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสาเหตุและผลของการน้ดหยุดงานของประเทศไทยใน พ.ศ.
2516 - 2518

โดย นางสาว อัจฉรีย์ เมณะคงคา

แผนกวิชา พาณิชยศาสตร์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสาเหตุและผลของการนัดหยุดงานของประเทศไทย
ใน พ.ศ. 2516-2518

ชื่อ นางสาวอัจฉรีย์ เมณะคงคา แผนกวิชาพาณิชยศาสตร์

ปีการศึกษา 2519

บทคัดย่อ

การนัดหยุดงานที่เกิดขึ้นในประเทศไทยใน พ.ศ. 2516-2518 นั้น จากการรวบรวมข้อมูลจากแฟ้มการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน, หนังสือพิมพ์รายวัน, วารสาร, เอกสารคำสั่งแห่งรัฐบาล, บทความ, การสัมภาษณ์, การประชุมสัมมนา, การอภิปราย, ตลอดจนการส่งแบบสอบถามออกไป ซึ่งข้อมูลที่ได้รับมานั้นได้มาจากนายจ้าง ลูกจ้าง สหภาพแรงงาน นักการเมือง นักการแรงงานสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล นักวิชาการ สื่อมวลชน จากข้อมูลที่ได้รับชี้ให้เห็นถึงภาวะเศรษฐกิจที่ผันแปรไป เนื่องจากวิกฤตการณ์น้ำมัน การลดค่าเงินบาท การขยายปริมาณเงินในตลาด การขาดแคลนสินค้าเกษตรกรรม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อค่าครองชีพสูงขึ้น นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับการเมือง สังคมและการศึกษา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนัดหยุดงานในประเทศไทย ปัญหาอัตรากำลังและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นโยบายแรงงานของประเทศไทยและบทบาทของรัฐบาลในการนัดหยุดงาน การแรงงานสัมพันธ์ในธุรกิจ บทบาทของสมาคมนายจ้างและสหภาพแรงงาน สิ่งเหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการนัดหยุดงาน หรือกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้เป็นตัวเร่งให้เกิดการนัดหยุดงานขึ้นอย่างมากภายในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2516-2518 จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่แท้จริงของการนัดหยุดงาน ก็คือสาเหตุจากตัวนายจ้าง, สาเหตุจากตัวลูกจ้าง, สาเหตุจากตัวนายและลูกจ้างรวมกัน, สาเหตุจากฝ่ายรัฐบาลและสาเหตุเนื่องจากสภาพแวดล้อมในขณะนั้น ซึ่งขอเรียกร้องให้ลูกจ้างมักจะนำมาใช้ในการเรียกร้องในการนัดหยุดงาน ได้แก่การขอเพิ่มค่าจ้างให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น ให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานในเรื่องต่างๆ เช่น ค่าจ้างขั้นต่ำ ชั่วโมงทำงาน คาลงเวลา สวัสดิการ วันหยุดงาน ฯลฯ ความไม่พอใจใน

การบริหารงานของนายจ้าง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทำงานของนายจ้าง หรือหัวหน้างาน และระเบียบข้อบังคับของนายจ้าง จากการนัดหยุดงานของประเทศไทยที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2516-2518 มีผลกระทบต่อนายจ้าง ลูกจ้าง สหภาพแรงงาน เศรษฐกิจโดยรวม สังคมโดยรวม และเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทย ซึ่งผลที่ได้รับจากการนัดหยุดงานนี้ก่อให้เกิดผลเสียหายมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับ ดังนั้นควรจะลดช่องว่างที่เกิดขึ้นโดยการให้ลูกจ้างและนายจ้างมีการปรึกษาหารือร่วมกัน.

D

Thesis Title A Study of Causes and Effects of Labour Strikes in
 Thailand the Period of A.D. 1973 - 1975

Name Miss Auchari Maynakongka Department of Commerce

Academic Year 1976

ABSTRACT

With the compilation of labour relation officials, newspapers, magazines, bulletin, comment on the news, interveivs, conferences, speeches an inquisition about the general striking which happened in Thailand during the year 1973-1975. The information was obtained from employers, employees, Trade Unions, politicians, labour relation officials, Government officials, white collar labour and journalists. It could indicate the changes in economic condition due to the petroleum crisis, the devaluation of the Bath, the increase of money and insufficient agricultural products. All above factors would bring about inflation, high cost of living, political disputes, social and educational problems. Moreover the Thai labour law, the shortages of government officials, the national labour policies and the actions of both the employers' Association and Trade Union did worsen the situation and rapidly turned the existing labour disputes into numerous strikes during the year of 1973-1975. The analysis on such compilation clearly suggests that the causes of the strikes were derived from the poor operation of the concerned parties namely : employers, employees and the government apart from the existing unfavourable conditions. The demands mostly pressed by the employees in striking were the escalator clause, fair employee treatments,

overtimes, maximum wage, hours of working etc. Sometimes they are not satisfied with the employers' management and foremen's action relating to their strict enforcement of Law. The results of striking which happened in Thailand during the year 1973 to 1975 affected the employer, the employee, Trade Union and disrupted the economic, social and political condition of the nation. They created troubles and losses rather than benefits to all. Hence we should try to avoid these undesirable incidents by maintaining a workable joint consultation between the employers and employees.

คำนำ

การที่ผู้เขียนเลือกศึกษาเรื่องสถานการณ์แรงงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีเหตุและผลของการนัดหยุดงานของประเทศไทยใน พ.ศ. 2516-2518 เป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์เพื่อประกอบในการศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มหัพัตถศาสตร์ทางบุคคลากร โดยผู้เขียนเห็นว่าการนัดหยุดงานเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม โดยเฉพาะประเทศไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 3 ดังนั้นจึงได้ศึกษาถึงเหตุและผลของการนัดหยุดงานของประเทศไทยใน พ.ศ. 2516-2518 เพื่อทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงและผลที่ได้รับจากการนัดหยุดงาน ทั้งนี้เพื่อที่จะหาทางแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เป็นสาเหตุให้เกิดการนัดหยุดงานในหนอยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และเป็นการชี้ให้เห็นถึงผลได้และผลเสียที่จะได้รับ เพื่อที่ผู้เกี่ยวข้องของจะได้อำนาจนำหนักว่าตนจะได้อะไรอันมากน้อยเพียงไรจากการนัดหยุดงานที่จะเกิดขึ้น

การเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้รับการสนับสนุนในทุกๆ ด้านจากบิดา มารดา คุณเอกรีน เมนะคองคา คุณวีรวังค์นและคุณอารยา ปรมะปญญา มาโดยตลอด เป็นพระคุณที่มีอาจลี้มิได้ และต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์พร อุดมพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ ค.ก.ร.ภาสละเวลาอันมีค่ามาคอยควบคุมและให้คำปรึกษา ขอคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางในการศึกษา ตลอดจนการตรวจแก้ไขจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และนอกจากนี้ขอขอบพระคุณคุณประพันธ์ เมนะคองคา และเจ้าหน้าที่กรมแรงงานทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการค้นคว้าและให้คำปรึกษาตลอดจนให้ขอคิดเห็นบางประการ ส่วนการจัดพิมพ์แบบสอบถามและต้นร่างนี้ได้รับความร่วมมือจากคุณสำ เรียง ชีระพันธ์ และคุณธนิตป์ ออนปาน ซึ่งต้องขอขอบพระคุณท่านทั้งสองไว้ ณ ที่นี้

ถ้าวิทยานิพนธ์นี้จะมีส่วนดีประการใดก็ขออุทิศให้กับบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูให้การศึกษาโดยตลอด รวมทั้งครูบาอาจารย์ผู้มีประสัติประสาวิชาความรู้ทุกท่าน.

อัจฉรีย์ เมนะคองคา

มีนาคม 2520

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
คำนำ
รายการตารางประกอบ
รายการแผนภูมิประกอบ
รายการเอกสารประกอบ
บทที่

๗
หน้า
ง
ฉ
ช
ฉ
ค
ท

1. บทนำ

- 1.1. ความหมายของการนัคหุคงาน 1
- 1.2. ความสำคัญของกรนัคหุคงาน 2
- 1.3. ความเป็นมาของการนัคหุคงานในประเทศไทย 3
- 1.4. ลักษณะการนัคหุคงานในประเทศไทย 5
- 1.5. ความเป็นมาของบัญญัติหา 6
- 1.6. วัตถุประสงค์ของการศึกษา 7
- 1.7. ขอบเขตของการศึกษา 8
- 1.8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา 8
- 1.9. วิธีการศึกษา 9
- 1.10. คำนิยามที่ใช้อยู่เฉพาะ 10

2. สภาวะแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการนัคหุคงานของประเทศไทย
ใน พ.ศ. 2516-2518 12

- 2.1. สภาวะเศรษฐกิจ 12
- 2.2. สภาวะการเมือง 14
- 2.3. สภาวะสังคมและการศึกษา 17

	๗
2.4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนัดหยุดงานของประเทศไทย	18
2.5. ปัญหาด้านอัตราค่าจ้างและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	24
2.6. นโยบายแรงงานของประเทศไทยและบทบาทของรัฐในการ นัดหยุดงาน	29
2.7. การแรงงานสัมพันธ์ในธุรกิจ	39
2.8. บทบาทของสมาคมนายจ้างและสหภาพแรงงาน	46
บทที่ 3. สาเหตุแห่งการนัดหยุดงานของประเทศไทยใน พ.ศ. 2516-2518	55
กิจการที่เกิดการนัดหยุดงาน	55
ขนาดของธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีการนัดหยุดงาน	56
ช่วงเวลาการนัดหยุดงานของลูกจ้าง	56
ท้องที่ที่มีการนัดหยุดงาน	56
เวลาที่สูญเสียไปและจำนวนลูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับการนัดหยุดงาน	57
สาเหตุแห่งการนัดหยุดงานของประเทศไทยใน พ.ศ. 2516-2518	58
3.1. สาเหตุที่เกิดจากตัวนายจ้าง	58
3.2. สาเหตุที่เกิดจากตัวลูกจ้างและสหภาพแรงงาน	62
3.3. สาเหตุที่เกิดจากตัวนายจ้างและลูกจ้างร่วมกัน	63
3.4. สาเหตุที่เกิดจากฝ่ายรัฐบาล	64
3.5. สาเหตุที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในขณะนั้น	65
ขอเรียกร้องที่ลูกจ้างนำมาเรียกร้องในการนัดหยุดงาน	66
4. ผลของการนัดหยุดงานของประเทศไทย	73
4.1. ผลที่มีต่อลูกจ้าง	73
4.2. ผลที่มีต่อนายจ้าง	74
4.3. ผลที่มีต่อสหภาพแรงงาน	76
4.4. ผลที่มีต่อเศรษฐกิจโดยรวม	76
4.5. ผลที่มีต่อสังคมโดยรวม	78
4.6. ผลที่มีต่อเสถียรภาพทางการเมือง	78

รายการตารางประกอบ

ตารางที่.-	หน้า
1. การพิพาทแรงงานถึงขั้นนัดหยุดงาน พ.ศ. 2499-2518	87
2. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานทั่วประเทศ พ.ศ. 2516	88
3. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานทั่วประเทศ พ.ศ. 2517	89
4. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานทั่วประเทศ พ.ศ. 2518	90
5. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานจำแนกเป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2516	91
6. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานจำแนกเป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2517	92
7. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานจำแนกเป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2518	94
8. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานจำแนกตามอุตสาหกรรม พ.ศ. 2516	96
9. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานจำแนกตามอุตสาหกรรม พ.ศ. 2517	99
10. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานจำแนกตามอุตสาหกรรม พ.ศ. 2518	102
11. การพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานในกรุงเทพฯ และส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2516 , 2517 และ 2518	104
12. การพิพาทแรงงานจำแนกตามสาขาเหตุของการพิพาท พ.ศ. 2517	105
13. ประกาศกระทรวงมหาดไทยในเรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ พศ. 2516-2518	106
14. ดัชนีราคาขายส่งและดัชนีราคาผู้บริโภค	107
15. ดัชนีราคาผู้บริโภคตั้งแต่ พ.ศ. 2513-2517	108
16. วิทยาการการบริหารแรงงานในประเทศไทย	109
17. อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่กรมแรงงานตั้งแต่ พ.ศ. 2513-2518	111

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่ -

หน้า

- 1. การพิพาทแรงงานถึงขั้นนัดหยุดงาน พ.ศ.2499-2518 112
- 2. การพิพาทแรงงานทั่วประเทศเปรียบเทียบ พ.ศ.2516-2518 113
- 3. การนัดหยุดงานทั่วประเทศเปรียบเทียบระหว่าง พ.ศ. 2516-2518 114
- 4. แสดงการเปรียบเทียบการนัดหยุดงานระหว่าง พ.ศ. 2516-2517 115
- 5. แสดงการพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานประจำ พ.ศ. 2517 116
- 6. ลำดับวิธีระงับข้อพิพาทแรงงานตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103
เรื่องการแรงงานสัมพันธ์ฉบับที่ 2 117
- 7. วิธีระงับข้อพิพาทแรงงานตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 118

รายการ เอกสารประกอบ

เอกสารที่.-

หน้า

1. กระทรวงมหาดไทยรายงานสถานการณ์ด้านแรงงาน
ต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2516 119
2. กระทรวงมหาดไทยรายงานสถานการณ์ด้านแรงงาน
ต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 6 กันยายน 2516 122
3. ชาวกรรมแรงงานเรื่องการปฏิบัติงานของกรรมแรงงาน 127
4. กระทรวงมหาดไทยรายงานผลการเยี่ยมเยียนลูกจ้างในสถาน
ประกอบการอุตสาหกรรมต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี 128
5. กรรมแรงงานรายงานเรื่องการออกแถลงการณ์ของรัฐบาล
ด้านแรงงานต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย 131
6. กรรมแรงงานมีคำสั่งถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่าน เรื่องการจัดตั้งศูนย์
รวมชาวกรรมนัดหยุดงาน 133
7. คำชี้แจงกระทรวงมหาดไทย เรื่องสถานการณ์ด้านแรงงานในปัจจุบัน 135
8. คำชี้แจงของกรรมแรงงาน เรื่องวิธีปฏิบัติของลูกจ้างในการยื่นขอ
เรียกรอชอ นายจ้าง 137
9. กระทรวงมหาดไทยรายงานสถานการณ์ด้านแรงงานปัจจุบันต่อ
 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 30 มกราคม 2517 139
10. ตัวอย่างขอเรียกรอชอ 145